

Globalizacija u suvremenom društvu

Selci, Davor

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:875631>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ZAVRŠNI RAD

Osijek, _____

(datum predaje rada)

Davor Selci

(Ime i prezime)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ZAVRŠNI RAD

**TEMA: Globalizacija u suvremenom društvu
PRISTUPNIK: Davor Selci**

Osijek, _____

(datum predaje rada)

Ime i prezime

(potpis)

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU	
ZAVRŠNI RAD	
Znanstveno područje:društvene znanosti	
Znanstveno polje:ekonomija	
Znanstvena grana:menadžment	
Prilog:	Izrađeno:
	Primljeno
	MENTOR: doc.dr.sc. Marta Borić Cvenić
	KOMENTOR:doc.dr.sc.Iva Buljubašić
	Mj:
	Broj priloga:
PRISTUPNIK:	

Mentor:

(potpis)

Predsjednik Odbora

za završne i diplomske radove:

izv.prof.art.dr.sc. Saša Došen

(potpis)

Sažetak

U radu je prikazana tema globalizacije u suvremenom društvu. Sam pojam globalizacije, kako je nastala, tj. njene epohe kroz povijest. Prikaz usporedbe modernizacije s globalizacijom, kako je ona upravo utjecala, i utječe, kroz Hrvatsku i njen kulturni i nacionalni identitet. Također, u radu je provedena uzročno-posljedična veza s gospodarstvom i kako ista oblikuje današnju ekonomiju svijeta. Uvodni dio rada rezerviran je za aspekte i utjecaje globalizacije. Zatim kako ona djeluje na kulturu i identitet te na kraju negativne strane globalizacije i pojave koje se pojavljuju. Cilj ovoga rada je proširiti spoznaje o globalizaciji.

Ključne riječi: globalizacija, kultura, informacija, ekonomija, rizik

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Što je globalizacija?	5
2.1. Kontroverze globalizacije.....	5
2.2. Modernizacija kao globalizacija.....	6
2.3 Hrvatski nacionalni i kulturni identitet u procesu globalizacije	7
2.4 Globalizacije i gospodarstvo	8
2.5 Obrasci rada.....	9
3. Aspekti globalizacije	10
4. Obećanje globalnih institucija.....	12
5. Transnacionalne korporacije	13
6. Zablude globalizma	14
6.1 Takozvana slobodna svjetska trgovina	14
6.2 Zeleni protekcionizam	15
6.3 Crveni protekcionizam	15
6.4 Crni protekcionizam	16
7. Globalizacija, kultura, identitet	17
7.1 Početak globalnih komunikacija.....	17
7.2 Utjecaj globalizacije na svakodnevni život	19
8. Kulturna integracija.....	20
8.1 Popularna kultura.....	21
9. Globalizacija i rizik	22
10. Zaključak	25
11. Literatura	26
Dodaci	27

1. Uvod

Tema rada je globalizacija u suvremenom društvu. Obuhvaćen je cijeli dio o globalizaciji, nastanku, pozitivnim i negativnim stranama iste. Cilj rada je, istraživajući literaturu, doći do egzaktnih podataka te prikazati utjecaje globalizacije na svjetsko gospodarstvo, društvo, politiku i kulturu. Posljednjih godina tema globalizacije dolazi učestalo kao predmet rasprave te se upravo kroz nju pokušava objasniti transformacija sve većeg razmjera. Danas smo blizu mogućnosti da sva znanja tj. sve informacije postanu dostupne svakom čovjeku. U radu su korištene metode analize i kompilacije različitih djela o globalizaciji.

2. Što je globalizacija?

Uobličavanje teorijskog koncepta globalizacije počinje u sociološkoj, politološkoj i ekonomskoj znanosti kao izravni odgovor na neomarksističke teorije svjetskog sustava, teorije ovisnog razvitka i imperijalizma, koje su za neuspjeh razvitka Trećeg svijeta okrivljavale upravo kapitalistički sustav. S druge strane, izvor istog je i u modernizacijskoj teoriji u kojoj vlada optimizam razvitka Trećeg svijeta, ako bi samo slijedio iskustva Zapada. „Sam pojam „globalizacija“ postaje najcitiraniji sredinom 80-ih godina u *Social Science Indexu* što postaje najbolja potvrda da je svijet postao jedinstveni društveni sustav“. (Milardović 1999, 9)

Po Ulrichu Becku „pitanje globalizacije uspoređuje se s radničkim pokretom u 19. stoljeću kao klasno pitanje. Naime, on smatra da je pitanje globalizacije vezano za transnacionalna poduzeća na prijelazu u 21. stoljeće“. (Beck 2001, 6) Kako kaže, globalizacija omogućava ono što je u kapitalizmu uvijek iznimno važilo, ali je u nekom stupnju njegova socijalno-državno-demokratsko kroćenje ostalo skriveno: poduzeća, odnosno tvrtke imaju važnu ulogu u oblikovanju ekonomije pa i samog društva, tj. mogu mu dati, ali i uskratiti one puke materijalne resurse poput radnih mjesta, poreza i kapitala.

Također autor navodi i osam tipova globaliteta kao što su: gospodarsko-zemljopisni, a odnosi se na djelovanje transnacionalnih kompanije, međunarodnu trgovinu i kolanje financijskog kapitala. Drugi je informatičko-tehnološki, dok je treći vezan za ljudska prava i demokraciju. Četvrti tip vezan je za uspješnu globalnu kulturnu industriju, a peti u policentričnoj svjetskoj politici. Šesti tip je svjetsko osiromašenje, sedma globalno razaranje i uništavanje čovjekova okoliša. Zadnji tip je transkulturni konflikt. „Većina ih se slaže kako je globalizacija proces gospodarskog, socijalnog, kulturnog i političkog djelovanja koji nadmašuje granice nacionalnih država“. (Milardović 1999, 10) Zaključak je upravo taj da je globalizacija progres bez zaustavljanja koji se oslobodio prelaskom iz komunističkog sustava u svjetski neoliberalni kapitalistički i koji zadire u svaku poru čovjekova djelovanja.

2.1. Kontroverze globalizacije

Globalizacija kao proces ima mnoštvo pozitivnih strana, ali opet, s druge strane donosi kontroverze i razloge protivljenju. Proces globalizacije omogućio je razmjenu dobara, informacija i znanja koje su kao takve pomogle i omogućile bolji život u manje razvijenijim zemljama. Također, smanjila je osjećaj izoliranosti te kao što je internet, svijet stavila na dlan. Par primjera koje autor ističe su „povećanje kvalitete života milijunima ljudi u Aziji, Međunarodni sporazum o minama, radna mjesta filipinskim gerilcima umjesto oružja“.

(Stiglitz 2004, 26) Zagovornicima globalizacije ona je jednostavno napredak i zemlje u razvoju, ako žele rasti, moraju ju prihvatiti. Te rezultate u mnogim državama globalizacija nije donijela. Primjeri su povećanje siromašnih ljudi, razlika između onih koji imaju i nemaju. Čestog krivca, kao i primjer same globalizacije, akteri pronalaze u Sjedinjenim Američkim Državama. Nastavak američkog imperijalizma koji je započeo sredinom 19. stoljeća gdje je upravo ta „Amerika“ nadmetala svoju hegemoniju u ekonomskom.-političkom smislu.

2.2. Modernizacija kao globalizacija

Često se teorija modernizacije i globalizacije uzima kao istoznačnica jer se put modernizacije smatra i put pozapadnjenja svijeta, Kao maloprije, „američka“ globalizacija. „Ujednačavanje i raščaravanje (prestanak vjerovanja u posebna i magična svojstva stvari), svijeta tradicionalnih zajednica u dodiru s racionaliziranom zapadnom kulturom, te vojnom, političkom i gospodarskom moći“. (Milardović 1999, 11) Potrebno je raščlaniti pojmove modernizacije i tranzicije koji su doista slični, ali zapravo mnogo različiti. Modernizacija je proces u kojem tradicionalne zajednice, u dodiru s kulturnom, političkom i gospodarskom moći, povećavaju racionalnost na sadašnji svijet, dok bi globalizacija bila proces pluraliziranja svijeta. One su upravo okvir za objašnjenja političkih i ekonomskih odnosa u svjetskom društvu te zbog njihovog velikog utjecaja, narodi Trećeg svijeta nalaze se pred činjenicom da je njihova budućnost zadana. Tj., nema prevelike slobode u progresu same države. Također, okretanje prema tradicionalnim vrijednostima u politici se očituje kao povratak na način mišljenja koji je, po njima, zastario. U zemljama Srednje i Istočne Europe trend je remodernizacije društva na zapadni europski model kako bi se kroz tranziciju približili svojim susjedima. Na taj način bi se ujedinio europski kontinent, ali ako pogledamo dublje kroz povijest, ne postoji razdoblje ujedinjene Europe. Tako da bi sam taj proces bio veliki izazov za sve države Europe. Pojavom parnog stroja i novih tehnoloških otkrića, počinje upravo prva modernizacija koja je prekinuta ratnim sukobima u svijetu 40-ih godina 20. stoljeća. Druga etapa bila je zasnovana na marksističkom teoriji, tj. komunizmu gdje je država kontrolirala ekonomiju (poznato kao „petogodišnji planovi“). Raspadom komunističkog sustava, druga etapa proglašena je neuspješnom. Za razliku od modernizacije, globalizacija je proces koji je neovisan od sudionika gdje je upravo komunikacija i informacijska povezanost uklonila prostornu udaljenost, odnosno stavila „svijet na dlan“.

Takav proces, globalizacija, prijetnje je kulturnim i nacionalnim identitetima koji čine svijet raznolik.

2.3 Hrvatski nacionalni i kulturni identitet u procesu globalizacije

Raspadom Jugoslavije, odnosno stvaranje samostalne države Hrvatske, nestao je jedan model društvenog-gospodarskom razvitka, tj. komunistički pa kasnije socijalistički model upravljanja. Sva ekonomija bazirala se na planskom razvitku koji nije bio konkurentan slobodnom i „divljem“ kapitalizmu. Represijom i zabranama nacionalni identitet bio je u stagnaciji pa i pred nestajanjem, no kroz samostalnost doživljava ponovno oživljenje. Okretanje prema „Zapadnom“ svijetu, Hrvatska je doživjela propast industrije, upravo kroz proces privatizacije. Upravo kao „mali“ igrač na svjetskoj sceni, Hrvatska mora svoj vlastiti kulturni identitet usmjeravati na promišljanjima situacije koja ju okružuje te se na međunarodnom planu mora izboriti za interese hrvatskog naroda.

Strategija razvitka Hrvatske, dakle, trebala bi se temeljiti na upotrebi društvenog i kulturnog kapitala utjelovljenog u energiji i potencijalu njezinih građana, a koristeći prednosti zemlje u odnosu na globalno društveno, političko i ekološko okružje. Ono što je bitno da Hrvatska samostalno ne može stvoriti okružje na globalnoj društvenoj razini te mora se konstanto komparirati na odnosu većih i razvijenijih zemalja, a društveni i kulturni kapital iskoristiti upravo kroz njezine građana koji su najveće oruđe te zemlje. Upravo ti građani, tj. nacionalna zajednica, u gospodarskom razvitku bit će određena interesima i integracijom različitih slojeva stanovništva kako bi se suglasili oko budućeg razvitka. Autor prikazuje primjer kroz Japan, tj. kroz važnost religijske i ideologijske kao jedinog uvjeta opstanka zajednice. „Japan se kroz povijest transformirao u modernu državu kroz sukobe tradicionalizma i upravo te modernizacije tj. globalizma.). Također, njihov etnički identitet učvrstio se kroz budizam i konfucionizam“. (Milardović 1999, 27) Dakle Hrvatska bi trebala razvijati svoj nacionalni identitet i kulturni kapital kako bi mogla osigurati svoj cilj modernizacije.

2.4 Globalizacija i gospodarstvo

U globalnom gospodarstvu se čimbenici proizvodnje – prirodni resursi, kapital, tehnologija i rad kao i dobra i usluge kreću svijetom. Kapitalisti zarađuju prebacujući usluge, dobra i prirodne resurse s mjesta gdje je jeftinije. Tehnologija se koristi, dakle ondje gdje zarađuju najviše novca. Rad se na sličan način kreće prema mjestima gdje su nadnice najviše. U tom procesu – gdje god oni bili – cijena, rente, nadnice, kamate i dividende postaju ujednačenije. „Nadnice rastu u zemljama s niskim nadnicama i padaju u zemljama s visokim nadnicama – proces koji ekonomisti poznaju kao „ujednačavanje čimbenika““. (Thurow 1997, 167) Sam proces globalizacije govori ono što je ona sposobna učiniti kod proizvodnje, samim time kod promjene lokacije proizvodnje, proizvoda do promjene radne snaga na vrlo učinkovit način stvara profit ljudima koji svoja postrojenja stavljaju u „zemlje trećeg svijeta“ gdje su rente za iznajmljivanje prostora, opreme vrlo niske te mogu proizvoditi veću količinu proizvoda za manju cijenu i naravno unajmiti jeftiniju radnu snagu. Naravno visoke tehnologije će se koristiti ondje gdje se zarađuje najviše novca. Ali, to može učinkovito utjecati na zemlje gdje može biti rast BDP-a ili općenito može zaposliti vrlo veliki broj nezaposlenih ljudi.

„Ako Europska zajednica ne postane najotvorenije društvo i povlašteno tržište za zemlje srednje i istočne Europe, morat će se, poput Rimskog Carstva ograditi limesom i osuditi sebe na neugodni položaj opsjednutog grada“. (Milardović 1999, 30) Velike žrtve podrazumijeva liberalizam i multikulturalizam u Europskoj uniji, pogotovo kod novijih članica koje su po svom nacionalnom identitetu tradicionalne i konzervativne. Autor spominje otvaranja tržišta kapitala i dopuštanje „prirodnih tržišnih zakona“ što se upravo odnosi na nove članice gdje država uveliko ima utjecaja na ekonomiju-nešto što se naslijedilo iz bivšeg komunističkog sustava. Problem Europske Unije staro stanovništvo, veći mortalitet naspram nataliteta i ono što je autor spomenuo: nejednakost među članicama. Primjer su zemlje poput Francuske, Italije, Njemačke te bivše članice Velike Britanije i onih manje razvijenijih poput Rumunjske, Poljske, Bugarske te na kraju Hrvatske. Donedavno Unija, odnosno Njemačka, imala je veliki priljev multikulturalnosti, ali ne na način planiranog puštanja nego uzrokovanim ratom u Siriji gdje taj priljev iznosio oko milijun ljudi. No ono što je prvo to je profit koji uvjetuje gdje će se što odvijati jer razlika dnevnicе uveliko se razlikuje u Istočnoj i Južnoj Europi nego u Njemačkoj. Što znači da će radna mjesta otvarati tamo gdje je dnevnicа manja.

2.5 Obrasci rada

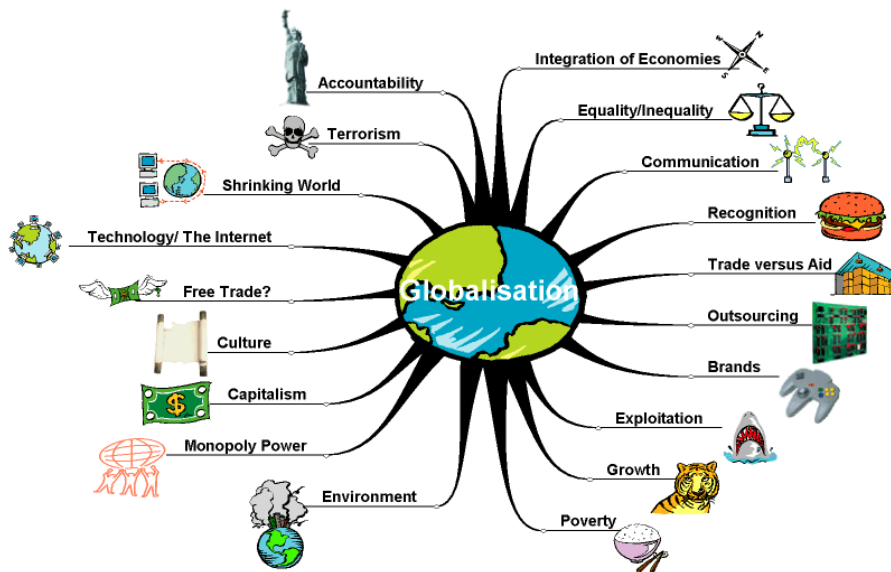
Globalizacija je izazvala duboke promjene u radu. Novi obrasci međunarodne trgovine i kretanja prema ekonomiji znanja znatno su utjecali na utvrđene obrasce zapošljavanja. „Mnoge tradicionalne industrije postale su suvišne zbog novoga tehnološkog napretka, ili gube svoj udio na tržištu zbog konkurencije izvana, čiji su troškovi rada niži nego u industrijaliziranim zemljama“. (Giddens 2007, 60) Ljudi su imali stabilne i stalne poslove, no danas se živi u stalnom strahu od gubljenja poslova. Neki od nedostataka koji dovode do gubitka posla su; bogataš postaje bogatiji, dok siromašan postaje siromašniji, nestaju poslovi koji su se radili preko generacija u obitelji, moraju se gledati drugi aspekti kod zapošljavanja izabrati drugačije karijere koje će pomoći u zapošljavanju. Multinacionalne korporacije optužuju se za društvenu nepravdu, nepoštene uvjete rada, sve više utječu na političke odluke Međunarodna trgovina omogućava zemljama da iskorištavaju konkurentske prednosti u proizvodnji, što znači da ako zemlja B može proizvesti nešto za jeftinije od zemlje A oni će proizvoditi takvo dobro i onda ga isporučiti u zemlju A. Kao primjer uzima se Kina i SAD-e gdje se proizvodi jeftinije u Kini nego SAD-u omogućava više zaposlenika

3. Aspekti globalizacije

„Brojni su i raznovrsni aspekti globalizacije, a odražavaju se na svim poljima života i djelovanja suvremenog čovjeka. Prvi i jedan od najvažnijih aspekata globalizacije jest ekonomski aspekt“. (Lončar 2005, 96) Možda najutjecajniji aspekt u svijetu vezan uz proces globalizacije. Većina ljudi smatra kako utjecaj globalizacije u ekonomiji čini tržište učinkovitijima, povećavajući konkurenciju, ograničavajući vojne sukobe i ravnomjernije šiti bogatstvo širom svijeta. Međunarodna ulaganja podižu jačinu svjetskog tržišta. Razvijaju se multinacionalne tvrtke koje imaju svoje baze diljem svijeta i tako imaju i zaposlenike diljem istog, te šire gospodarstvo koje nema granica.

Suverenost države kao takve uveliko je narušena kroz razne ugovore, organizacije i zajednice, što na manjoj razini, poput Europske, pa sve do međunarodne. Svaki međunarodni ugovor ograničava državu da u potpunosti samostalno djeluje i odlučuje. Prva takva organizacija koja je nadišla suverenost i odlučivanje jedne zemlje jest Nirbernski proces (danas Haški sud). , tj. suđenje ratnim zločincima tadašnje Njemačke preko sudaca zemalja saveznika. Danas, ponavljam, bitan faktor nadilaženja suverenosti jesu financije. Nameće se onda diskusija kako je to moguće. Kako jedna organizacija može imati veći autoritet od države koja je samostalna i suverena. Ako pogledamo kroz povijest borbu za suverenost i stvaranje prvih nacionalnih država, možemo reći da je ovo ujedno i jedan paradoks: Popularni primjer paradoksalnosti je taj kada se sam Napoleon borio u Francuskoj revoluciji za „zemlju“ bez kralja i cara, a onda kasnije sam uspostavio carstvo. Nameće se pitanje, ima li uopće suverenosti danas?! Današnji primjer je Europska Unija, Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka i Svjetska trgovinska organizacija.

Kroz sliku jedan vidjet ćemo upravo utjecaj globalizacije na cijeli svijet. Od komunikacije, integracije, trgovine, interneta do utjecaja na okoliš, kulturu i samo društvo.

Slika 1 Utjecaj globalizacije na cijeli svijet

<https://laboureconomics.wordpress.com/2012/05/14/causes-and-effects-of-globalization-6/>

Ova slika prikazuje kako su različiti aspekti globalizacije od ekonomskih, socijalnih, kulturalnih; utjecali na cijeli svijet. Od kapitalizma koji je postao dostupan svima u svijetu, otvorenog tržišta, razvoja elektronskih medija do utjecaja na okoliš i eksploataciju prirodnih resursa koji globalizacija uzrokuje.

4. Obećanje globalnih institucija

Mnogim zemljama je brži rast omogućen kroz međunarodnu trgovinu, odnosno, otvaranju. Primjer nam je svakako Kina koja je i dobila nadimak „div koji se budi“. Velika eksplozija koja se dogodila otvaranju granica i pristupa. Također, upravo ta trgovina na svjetskoj razini pomaže gospodarskom razvoju, pogotovo kada je riječ o izvoznom djelu pojedine države. Zbog globalizacije u mnogim se krajevima svijeta danas živi dulje nego prije i životni je standard viši. To možemo svakako zahvaliti i razvoju tehnike i znanosti. Samim time što su otvorili granice između susjednih država kako bi se moglo slobodno razmjenjivati dobra i usluge povećalo je standarde, kada su se stvorili sporazumi GATT-a, NAFTA-e, rast koji se temelji na izvozu najviše je utjecao na države u Aziji omogućilo im je da se obogate i bolji život za njihove stanovnika. Ali, javljali i masovni prosvjedi. Mnogi prosvjednici smatrali su kao nije u redu da postoji slobodni protok dobra i usluga, ali ne i protok ljudi. Prosvjednici su prouzročili ispitivanje same vlasti jer je sve veća je bila razlika između onih koji imaju i onih koji nemaju. Diskutabilno je upravo ta činjenica kako radnici u Aziji rade za mnogo niske dnevnicke pa zagovornici tog stava komentiraju kako je bolje da rade za to nego da uopće ništa ne dobiju. Veliki klasni jaz izravan počecima stvaranja marksističke teorije, odnosno, upućivanju kritike tadašnjoj buržoaziji kako radnik ima dovoljno onoliko novaca da preživi i vrati se na posao. Moderno ropstvo.

Globalizacija i uvođenje tržišnog gospodarstva nisu izazvali obećane rezultate u Rusiji i u većini ostalih zemalja koje su komunistički sustav zamijenile tržišnim. Zapad je tim zemljama rekao da će im novi gospodarski sustav donijeti nezapamćen napredak. Umjesto toga, novi sustav donio im je nezapamćeno siromaštvo. „Za mnoge ljude tržišno gospodarstvo pokazalo se još gorim nego što njihovi komunističke vođe predviđali“. (Stiglitz 2002, 26) Čim su se zemlje okrenule prema tržišnom sustavu, kapitalu smatrali su da će biti u blagostanju. Mnogi su optuživali Zapad jer su smatrali da su upravo sa tim tržišnim sustavom potiskivali manje - siromašne zemlje, sprječavali ih da izvoze svoje proizvode i tako nisu imali prihode. Glavni krivac je bio Sjedinjene Američke Države. Smatralo se kako će tržišno gospodarstvo imati iskrivljeni prioriteti ulaganja, budući da se bogatstvo usmjerava u ono što će zaraditi najveću dobit, a ne u ono što većina ljudi stvarno treba. Dolazi do sve veće razlike između rastuće društvene i ekonomske nejednakosti bogati postaju bogatiji i svi ostali siromašniji.

5. Transnacionalne korporacije

„Pojavom globalizacije pojavljuju se i prve multinacionalne kompanije koje proizvodnju ili uslugu vrše više od jedne zemlje. To mogu biti manje kompanije s jednom ili dvije tvornice ili one koje sa svojim poslovanjem obuhvaćaju cijeli svijet, tj., gdje je moguće poslovanje. One su kao takve oblikovale svijet koji poznajemo. Žureći za profitom, usmjerili su proizvodnju u zemlje gdje je jeftinije, odnosno gdje je kapital jeftiniji“. (Haralambos, Holborn 2002, 192) Jeftina radna snaga omogućila je, uz razvoj tehnike, masovnu proizvodnju koja je stvorila veliku konkurentnost gdje je ta ista znatno skuplja. Postavlja se i pitanje o uspješnosti Njemačke ili Irske ekonomije koja svoj kapital i napredak uveliko zahvaljuje na snazi „minimalca“, odnosno radnicima koji primaju minimalnu plaću. Dvije trećine svjetske trgovine upravo čine multinacionalne kompanije čiji budžet, odnosno ukupna količina novaca, premašuje i budžete same države. Pojavljuje se eksploatacija same radne snage i države. Kao što sam napisao, dolazi do pitanja suverenosti države kroz ekonomski pristup. Kao primjer velikih kompanija mogu se izdvojiti: Coca-Cola, Shell, General Motors, Kodak i slično.

Korporacija	BDP ili ukupna prodaja (u milijardama USD)
General Motors	164
Ford Motor	147
Mitsui CO.	145
Mitsubishi	117
Wal-Mart Stores	105
Royal Dutch/Shell Group	128
Sumitomo	119

Tablica 1 Vrijednost prometa glavnih kompanije s BDP-om, 1997. (Giddens 2007, 56)

U tablici su korporacije koje proizvode određene proizvode ili pružaju usluge. Prikazane su najveće međunarodne korporacije te koliko imaju ukupnu prodaju u milijardama USD. Njihova moć i utjecaj ponekad su predmetom kritika. Nacionalni sindikati i mali poduzetnici u podređenom su položaju u odnosu na multinacionalne korporacije; naravno te tvrtke koriste jeftiniju radnu snagu počinju investirati u inozemstvo gdje se ne mora plaćati velika plaća radniku ili najam prostora te samog procesa proizvodnje te tako tvrtke ostvaruju velike dobiti sa malim gubitkom.

6. Zablude globalizma

Između prve i druge modernizacije održala se konstantna upravo tog nastalog globaliteta. Dok različiti sustavi nastaju i nestaju, globalitet je taj koji od svog nastavka ne prestaje. Živimo u jednom globalnom društvu gdje transnacionalni i nacionalni sudionici igraju igru „mačke i miša“, odnosno uspon i pad u bitnom procesu odlučivanja i nadilaženja u vlasti.

„Globalitet i globalizacija, dakle, označavaju i ne svjetsku državu. Točnije: globalno društvo bez globalne države i bez globalne vlade. Nastaje globalni dezorganizirani kapitalizam je nema hegemonijalne vlasti niti internacionalog režima – ni ekonomski ni politički“. (Milardović 1999, 117) Razlika koja je bitna podrazumijeva se u svjetskom tržištu koja mijenja i utječe na sve promjene. Svaka transnacionalna kompanija želi stvoriti suradnju između poduzeća i organizacija koje posluju u više zemalja članica, ali nacionalno – državni sudionici to ne žele, osuđuju ideologiju globalizma zbog diktiranosti svjetskog tržišta, te društvene revolucije koja kreće odozgo politički nezainteresirana.

6.1 Takozvana slobodna svjetska trgovina

Tvrđi se da je globalizirana privreda najpodobniji način da se širom svijeta podigne blagostanje, a time uklone neprilike. Slobodnom trgovinom bi se čak i u zaštiti okoliša postigao napredak, jer pritisak konkurencije pridonosi očuvanju resursa i blažem pristupu prirodi. Današnji svijet je daleko od slobodne trgovine, trebalo bi imati nesmetan protok dobara i usluga između država što danas u svijetu i nije baš tako, postoji i dalje razlika „bogatih“ i „siromašnih“ država gdje postoji s jedne strane visoka nezaposlenost dok s druge strane su bijedni uvjeti rada. Smatra se da svjetska trgovina poboljšava konkurenciju i dovodi do smanjivanja troškova i da na kraju ostvaruje profit. No ipak postoji bolji primjeri kako bi smanjili troškovi, ulaganje u nove tehnologije i organizacije ili da se i dalje ima lošiji životni standard i proizvodnja.

6.2 Zeleni protekcionizam

Zeleni protekcionisti nacionalnu državu otkrivaju kao politički biotop koji je u opasnosti da izumre, a štiti standarde okoliša od pristupa svjetskog tržišta te je utoliko vrijedan čuvanja. „Eko-protekcioniistička politika, koja želi odvojiti tržišta sa striktnim uređenjima od tržišta s manje dosljednim uređenjima, može biti kontraproduktivan“. (Beck 1999, 126) Zeleni protekcionisti žele osigurati bolje standarde okoliša, koju uvjetuju od regije do regije, negdje su bolji uvjeti ekološke svijesti, a negdje manji. Sva ta ekološka svijest ima veliki ekonomski trošak, koji bi mogao izazvati i gospodarske krize gdje bi bila onemogućena ekološka politika. Primjer koji autor ističe su Rakovice iz Sjevernoga mora, koje se čiste tek na cestovnom putu za Maroko, a pakiraju u Poljskoj prije dolaska na hamburšku tržnicu. Krivci nisu protekcionisti jer oni ne smiju koristi svoje mjere vezano uz ekološku eksploataciju, trebaju se postaviti zaštitne mjere vezano uz transport tj. povećanje troškova prijevoza, poreze na određene usluge. Ekološka pitanja moraju se shvatiti ozbiljno i za njih se mora odgovarati. I zeleni protekcionisti dosta jako utječu na samu industrijsku proizvodnju te ih mnoge velike kompanije žele izbjeći jer mi protekcionisti mogu donijeti lošu sliku vezano za proizvodnju i prodaju proizvoda.

6.3 Crveni protekcionizam

„Bez sumnje, politika socijalnog izjednačavanja i socijalne svijesti u doba globalizacije nalazi se u škripcu. Bez smanjivanja društvenih troškova i troškova plaća, broj nezaposlenih sve više raste, a bez novih radnih mjesta nastaje opasnost rušenja cjelokupnog sustava socijalne sigurnosti, koji se temelji na privređivanju.“ (Milardović 1999, 27) U slučaju da bi se obujam rada smanjio nastala bi cijela nevolja u socijalnoj politici. Ono što se navodi, a to je da crveni protekcionisti uzimaju globalizaciju kao razlog klasne borbe te svoju inspiraciju nalaze u marksističkoj filozofiji. Vječita borba između kapitalističke i radničke klase za ekonomsku prevlast, tj. borba između dviju klasa nekog društva. Danas se klasna borba vodi između kritike sustava tj. između birokracije i tehnokracije koje su formirale vladajuću klasu. Socijalna potpora je nužna jer se može ostati bez posla, broj nezaposlenih može sve više rasti i može doći do „urušavanja“. No većina socijalnih potpora i ne uspijeva zbog nedostatka volje za reformom politike i države.

6.4 Crni protekcionizam

Crni protekcionizam nije samo na djelu uhvaćeno proturječje konzervativnog mišljenja i djelovanja, koje se jednom rukom zaklinje na vrijednost nacije, a drugom neoliberalnom misionarskom revnošću potiče gospodarsku dinamiku, koja te konzervativne vrijednosti produbljuje i ukida. „Tko u socijalnoj državi sve više ukida, mora se pomiriti da temelj socijalnih prava građana, a time i političke slobode postaje porozan. (Milardović 1999, 126) Crni protekcionizam zauzima se za tradicionalne vrijednosti nacionalne države, a istodobno potiče neoliberalno gospodarstvo koje ukida konzervativne vrijednosti. Crni protekcionisti imaju dva razmišljanja, žele razriješiti zajednicu o kojoj se govori i privredno je kontraproduktivan jer smatraju kako puna zaposlenost kod najjače razvijenih industrijskih zemalja vodi primarno oblikom smanjivanjem troškova plaća, te može dovesti do pada velike kupovne moći na tržištima.

7. Globalizacija, kultura, identitet

Europljani su bili ti koji su stvorili doista prvu svjetsku kulturu. Od kasnoga 16. do sredine 20. stoljeća europske zemlje vladale su kolonijama širom svijeta, u koje su na svojevrsan način presadile europske društvene institucije. „Tako su mnogi narodi s različitim kulturnim navikama došli pod utjecaj europske kulture, čak i u područjima izvan kolonijalnih granica“. (Milardović 1999, 131) Zemlja se kolonizirala upravo zahvaljujući velikim pomorskim silama poput Velike Britanije, Portugala i Španjolske. Kasnije u tu utrku uključuju se Sjedinjene Američke Države, Belgija i Njemačka. Kolonizirajući Afriku, Europljani pridonose širenju vlastite kulture i zanimanju za istu. Europska kultura je privlačna i popularna u drugim dijelovima svijeta. Tijekom vremenskih razdoblja kultura među Europskim zemljama se razlikovala, međutim tijekom povijesnih procesa renesansa, industrijska revolucija te promjene došle su pod utjecaj Europskog napretka. Same promjene među društvom koje su se događale tijekom godina uvelike su promijenile „kulturnu“ sliku Europe. Razlike su se pojavljivale među državama Europe, no uspostavom Europske Unije počinje se stvarati „zajednička kultura“ gdje se želi očuvati kulturna baština Europe i učiniti je pristupačnijom drugima. Važnu ulogu u razvoju Europske kulture odigrale su putovanja i komunikacije, jer su omogućile uspostavu Europske kulture kao globalne.

7.1 Početak globalnih komunikacija

Početkom 19. stoljeća europska dominacija svjetskom trgovinom učvršćena je pojavom parobroda i željeznice. No možda još važnije od toga bilo je polaganje telegrafskih kablova, što se smatra početkom modernih komunikacija. Od tada su se po prvi put u povijesti čovječanstva poruke mogle prenositi bez sudjelovanja glasnika i to znatno većom brzinom. „Dvadeseto stoljeće donijelo je elektronske medije i zračni promet, a sada na pragu 21. stoljeća prijenos informacija smatramo normalnim“. (Milardović 1999, 132) Autor također u tekstu navodi kako je Europski kolonijalizam uspostavio kanale globalnih komunikacija. Putem tih globalnih komunikacija uspostavili su svjetski trgovački sustav, ali metodama koje nisu bile prihvatljive, kolonijalizmom i trgovinom ljudima. Globalizacija medija se ne može zaustaviti. To je rezultat nove komunikacijske tehnologije. Povezivanje s ljudima s druge strane svijeta sada je puno lakše nego prije nekoliko godina. 20. stoljeće donijelo je velike napretke u tehnologiji, komunikacije u svijetu su bile sve češće i sve lakše, omogućilo je

ljudima brzi prijenos informacija. Pojavom elektronskih medija omogućilo je ljudima lakši i brži protok informacija i komuniciranje sa drugim ljudima, proširio je aspekte vezane za ekonomiju, stvorio je poslovne mogućnosti. Tvrtke su ovu tehnologiju iskoristile za pristup i zapošljavanje ljudi iz bilo kojega dijela svijeta. Danas se višestruki prijenos informacija smatra normalnim.

	Broj stanovnika (u milijunima)	Glavnih linija na 100 ljudi	Mobilnih telefona (u tisućama)	Telefaksa (u tisućama)	PC-ja (u tisućama)	Odlaznih poziva (MMIT)	Dolaznih poziva (MMIT)
Kina	1.201,0	3,0	3.629	270	2.600	533	551
Francuska	58,1	56,0	1.379	1.447	3.600	2.804	2.959
Njemačka	814,9	49,0	3.500	1.447	13.500	5.244	3.881
Indija	929,3	1,3	135	50	1.000	5.244	806
Japan	125,3	49,0	10.204	6000	19.000	341	1.140
Velika Britanija	58,5	n.p	5-737	n.p	10.900	4.016	4.021
SAD	263,1	63,0	33.786	14.052	86.300	15.623	7.010
MMIT = milijuna minuta u međunarodnom telekomunikacijskom promet							

Tablica 2 Globalna nejednakost telekomunikacijske infrastrukture i njezine uporabe, 1995.

(Giddens 2007, 72)

Tablica prikazuje podjelu i nejednakost telekomunikacijske infrastrukture, koje države imaju bolju razvijenu infrastrukturu i koliko prema broju stanovnika koriste elektronske medije.

7.2 Utjecaj globalizacije na svakodnevni život

Premda se globalizacija najčešće povezuje s promjenama unutar velikih sustava, poput svjetskih financijskih tržišta, proizvodnje, trgovine i telekomunikacija, učinci globalizacije jednako se snažno osjećaju i na privatnom području. Globalizacija nije nešto što postoji „negdje daleko“, što djeluje na udaljenom planu, nešto što se ne dodiruje s poslovima pojedinaca. „Globalizacija je „ovdašnja“ pojava, koja zahvaća intimne i osobne živote na mnogo različitih načina“. (Haralambos, Holborn 2002, 194) Globalizacija ima i pozitivne i negativne učinke. Na individualnoj razini, globalizacija utječe i na standard života i na kvalitetu života. Ostavila je snažan utjecaj na svakodnevni život, uključujući na religiju, hranu, transport, jezik, glazbu i odjeću. Međutim na svakoga pojedinca globalizacija utječe drugačije ovisno o lokaciji, obrazovanju i prihodima. Tehnologija poput interneta, telekomunikacija imala je važnu ulogu u svakodnevnom životu. Smanjuje kulturnu raznolikost koja je ranije postojala između pojedinaca. Globalizacija je stvorila razliku između bogatih i siromašnih, izaziva jačanje društvenih odnosa širom svijeta. Ljudi koji su rođeni sa boljim životnim uvjetima na njih će drugačije utjecati globalizacija nego na ljude s lošijim životnim uvjetima. Također utječe na to kako vlade diljem svijeta stvaraju politike koje utječu na svakodnevni život ljudi.

8. Kulturna integracija

Kulturna integracija, koja ljude povezuje vjerovanjem u zajedničke vrijednosne sustave i pravnim normama, te jezikom, simbolima, obredima i usmenom predajom, riječju „kulturom“. „Najvažnije i najrasprostranjenije kulture do sada bile su institucionalizirane religije, od kojih su neke čak ugrozile suverenitet države“. (Milardović 1999, 174) Autor navodi kako kulturu smatra kao integrativnu snagu, koja je najuočljivija sila društvene integracije. Kultura se integrirala u društva tijekom godina tj. stvorila je temelje današnjeg društva. Kako bi se kultura integrirala u nacionalno društvo koriste se metode poput domoljubnog obrazovanja, koriste se pjesme i poduke kako bi obrazovali novog građana. Da bi društva bile zajednice ovise o kulturnoj stupnju zajedništva i komunikacije. Zahvaljujući kulturnim simbolima ljudi se identificiraju po religiji, mjestu prebivalištu, mjestu rada, nacionalnosti. Međutim kultura nije nužna za nacionalnu integraciju, Švicarska koja ima kulturnu raznolikost i jezike pokazuje da nije potreba „zajednička“ kultura da bi bio uspješna država.

„Svako društvo ima središte, zonu koja se nalazi u njegovoj strukturi. Ta središnja zona na različite načine utječe na ljude koji žive na ekološkom ozemlju društva. Članstvo u društvenoj zajednici ne temelji se samo na činjenici da osoba obitava na omeđenom teritoriju kojeg karakterizira poseban okoliš, stvoren međudjelovanjem drugih osoba, nego je određeno i odnosom pojedinca prema središnjoj zoni.“. (Shils 1975, 3)

U odnosu na državu – naciju kultura može biti nadnacionalna ili podnacionalna, kultura nije samo u službi nacionalnog društva nego i imperijalnih, globalnih i transnacionalnih entiteta. Olimpijske igre simboliziraju sudjelovanje u globalnoj kulturi, koja je doduše natjecateljska. Za globalnu kulturu najveći utjecaj imaju Olimpijske igre koje kroz povijest postoje od Antike. Olimpijske igre predstavljaju jedinstvo, ponos i mir širom svijeta. Pružaju kulturnu raznolikost među sudionicima i gledateljima i ne postoji mržnja prema drugoj kulturi. Kako su igre rasle sve veće i globalnije, stvara se kulturna i socijalna integracija.

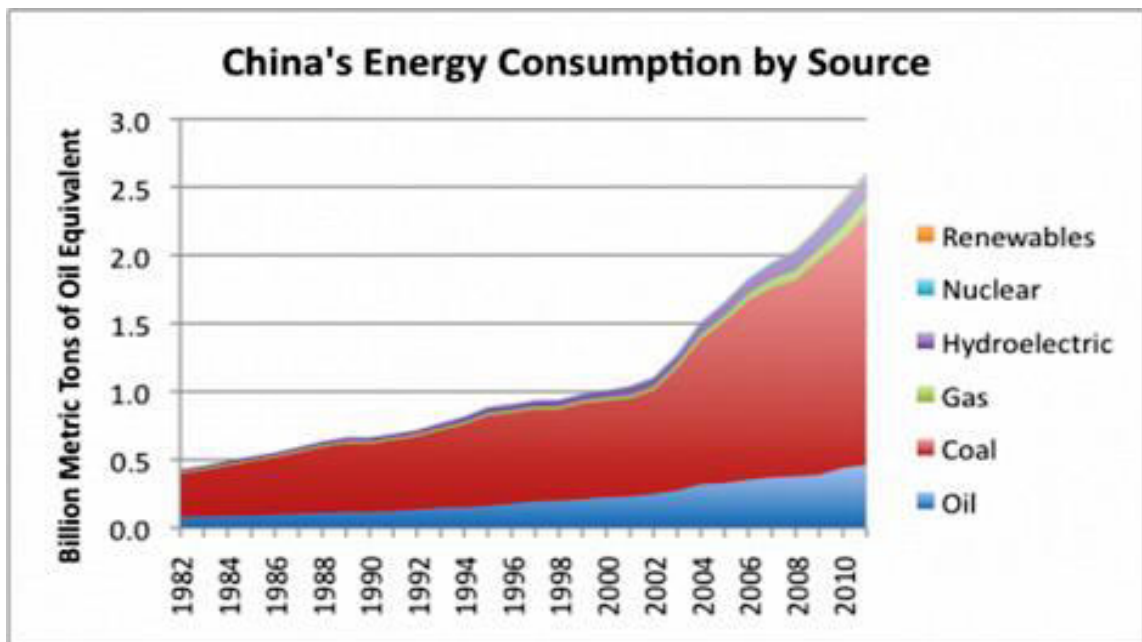
8.1 Popularna kultura

Kulturni utjecaj globalizacije privukao je mnogo pozornosti. Slike, ideje, dobra i stilovi danas se šire svijetom brže nego ikad prije. Trgovina, nove informacijske tehnologije, internacionalni mediji i globalna migracija pridonijeli su slobodnom kretanju kulture preko nacionalnih granica. Globalizacija je oblik kulturnog imperijalizma u kojemu vrijednosti, stilovi i izgled zapadnog svijeta šire tako agresivno da guše individualne nacionalne kulture. Nasuprot tome, „imamo procese globalizacije s rastućom diferencijacijom kulturnih tradicija i oblika“. (Giddens 2007, 63) Kultura traperica, nogometa, rock glazbe stvara ukuse i potrebe koji prelaze granice države. Popularna kultura je imala snažan utjecaj na društvo, mnogi smatraju popularnu kulturu kao oblik globalizacije to jest „amerikanizacije“. Smatralo se kako je popularna kultura povezana s nižim razredima i siromašnim obrazovanjem za razliku od "službene kulture" gornje klase. Utjecaj koji je ostavila na generacije je veliki, promjena stilova, glazbe, ponašanja, stvaraju se razlike između društava gdje svako društvo ima svoje ideale. Oblik kulturnog imperijalizma u kojemu vrijednosti, stilovi i izgled zapadnog svijeta šire tako agresivno da guše individualne nacionalne kulture. Za SAD zabavna industrija je jedna od najvažnijih sfera gospodarske aktivnosti. Globalizacija omogućuje inozemnim tvrtkama distribuciju američkih kulturnih proizvoda, uključujući glazbu i knjige. Širenje američkih restoranskih lanaca i potrošačkih proizvoda širom svijeta prati širenje američke popularne kulture. Posljednjih godina američki filmovi, glazba i TV emisije dosljedno su stekli više i više publike širom svijeta. Proizvode popularnih glazbenika također će vjerojatno biti distribuirane od strane ne-američkih tvrtki.

9. Globalizacija i rizik

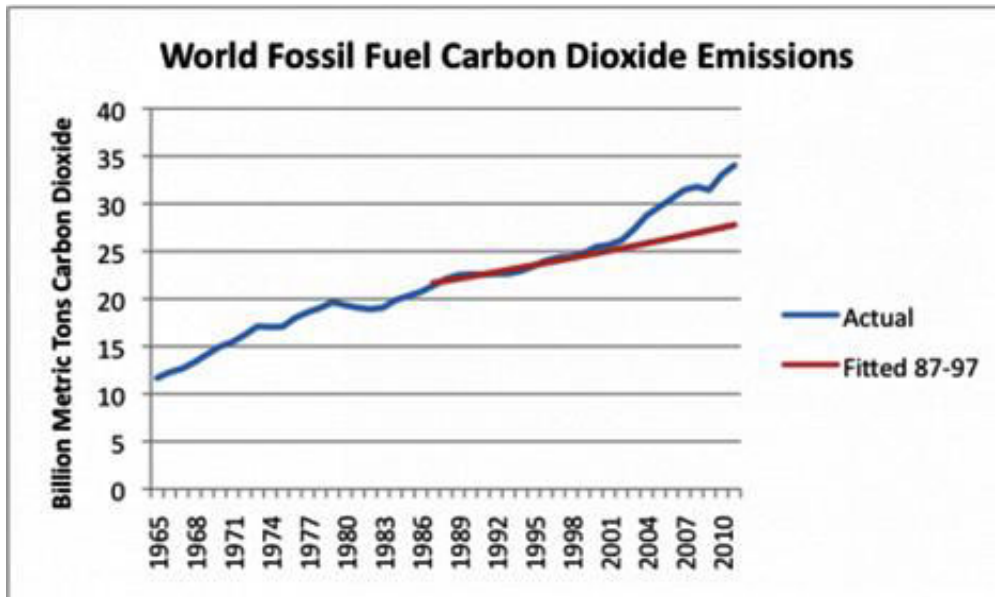
„Posljedice globalizacije su dalekosežne i tiču se doslovce svih razina društva. Pa opet, budući da je globalizacija otvoren i u sebi kontradiktoran proces, ona ima posljedice koje je teško predvidjeti i kontrolirati“. (Haralambos, Holborn 2002, 262) Globalizacija nosi veliki rizik, ponajviše za ekonomiju i tržište. Razvijene države iskorištavaju sve više i više prirodne resurse bez razmišljanja o posljedicama. Podrška za slobodniju trgovinu i veću otvorenost počinje propadati, povećava se konkurencija među poslovnim mjestima, što dovodi, na primjer, za prijenos poslova u regiju s nižim plaćama. Lokalna ekonomija sve više ovisi o svjetskom tržištu, s manje i manje prostora za nacionalnu i državnu kontrolu gospodarstva. Dolazi do političke kontrole i društvenih odgovornosti zemalja u kojima su aktivni. Nekontrolirani tok novca na tržištu kapitala dovodi do monetarnih turbulencija i gospodarskih kriza.

Jaz između siromašnih i bogatih raste, a narastao je čak i broj ljudi koji žive u potpunom siromaštvu, s manje od jednog američkog dolara na dan. „Siromaštvo se održalo, unatoč svim dobrim namjerama i obećanjima koja su razvijene zemlje dale zemljama u razvoju, mahom svojim bivšim kolonijama“. (Stiglitz 2004, 44) Autor navodi kako se u procesu globalizacije razvijene države eksploatiraju države koje su tek u razvoju tj. iskorištavaju ih. Unatoč dobrim namjerama koje su obećale državama u razvoju njihov mentalitet se ne može promijeniti. To što su države stekle slobodu i dalje ih smatraju kolonijama koje se i dalje može iskorištavati ponajviše zbog prirodnih resursa koja ta država ima kao što su nafta, plin, zlato, vode unutarnju politiku u državama kako bi se smatralo da oni znaju najbolje. Ali nije samo u tome problem jer i države u razvoju većinom nisu spremne za samostalnost, nemaju učinkovite proizvodne objekte, adekvatnu infrastrukturu, slabi upravljački kapaciteti, niska razina tehnologije i nedostatak tehnološkog kapaciteta i neučinkovit prijevoz, komunikacija i obrazovanje. Dalje naglašava kako Amerika vodi glavnu riječ u globalnom gospodarstvu iako ima manje kolonijalne baštine, ali američka je vjerodostojnost narušena zbog hladnog rata tijekom kojega su demokratska načela bila zanemarena. Također, primjer je Kine koja je niz godina bila slabije razvijenija zbog utjecaja svjetskih sila, a i zbog svoje zatvorenosti. Otvaranjem svojih vrata postala je velika ekonomska sila što je ujedno i značilo veću potražnju za prirodnim resursima kao što prikazuje dolje navedena slika

Slika 2 Kineska potrošnja energije po izvoru, temeljena na statističkom pregledu Svjetske energetske statistike British Petrol-a (<https://oilprice.com/Finance/the-Economy/12-Negative-Aspects-of-Globalization.htm>)

Slika prikazuje kako kroz utjecaj globalizacije brže se upotrebljavaju konačni resursi. Kao primjer, Kina se pridružila svjetskoj trgovačkoj organizaciji u prosincu 2001. U 2002. godini njezina upotreba ugljena počela se brzo povećavati.

Slika 3 Stvarna svjetska emisija ugljičnog dioksida

(<https://ourfinitemworld.com/2012/09/17/the-close-tie-between-energy-consumption-employment-and-recession/world-carbon-dioxide-emissions/>)

Slika prikazuje kako utjecaj globalizacije povećava emisije ugljičnog dioksida u svijetu. Ako svijet brže izgara ugljen i ne smanjuje potrošnju fosilnih goriva, povećava se emisija ugljičnog dioksida.

10. Zaključak

Globalizacija je uistinu proces interakcije između ljudi, različitih kompanija i nacionalnih vlada diljem svijeta. Zahvaljujući razvoju komunikacije i mobilnosti, globalizacija je svakako narasla u nezaustavljiv proces koji je povećao interakciju svjetskog tržišta, novonastalih ideja i približavanja jedne kulture drugoj. Svakako, globalizacija je primarno ekonomski proces koji uvelike utječe na socijalni, ali i kulturni identitet ne samo društva nego i samog pojedinca. Globalizacija kao primarni-ekonomski proces, svakako je pokazao i svoju negativnu stranu kao što je sve dublji jaz između bogatih i siromašnih kao i velika razlika u standardu između zemalja članica Europske Unije. Kao što je spomenuto, proces je to koji je nezaustavljiv te će se nastaviti razvijati sukladno kako ide i progres same svijesti čovjeka.

11. Literatura

Autorske knjige

1. Beck, Ulrich. 2001. Što je globalizacija? München: Suhrkamp
2. Berrico, Alessandro. 2004., Next: Knjižica o globalizaciji i o svijetu koji dolazi. Zagreb: Agm.
3. Giddens, Anthony. 2007. Sociologija Svijet u promjeni. Zagreb: Nakladni zavod globus.
4. Haralambos, Michael i Holborn. 2002. Sociologija Teme i perspektive. Zagreb: Golden marketing.
5. Kalanj, Rade. 2004. Globalizacija i postmodernost. Zagreb: Politička kultura.
6. Milardović, Anđelko. 1999. Globalizacija. Osijek-Zagreb-Split: Pan Liber.
7. Stiglitz, Joseph. 2002. Globalizacija i dvojbe koje izaziva. Zagreb: Algoritam

Internet izvori:

Lončar, Jelena. 2005. „Globalizacija: pojam, nastanak i trendovi razvoja“
<https://hrcak.srce.hr/file/14812> (23. rujna 2018. godine)

<https://laboureconomics.wordpress.com/2012/05/14/causes-and-effects-of-globalization-6/> (22. rujna 2018. godine)

<https://oilprice.com/Finance/the-Economy/12-Negative-Aspects-of-Globalization.htm>
(22. rujna 2018. godine)

Dodaci

Popis slika

Slika 1 Utjecaj globalizacije na cijeli svijet pod sva tri aspekta.....	10
Slika 2 Kineska potrošnja energije po izvoru.....	26
Slika 3 Stvarna svjetska emisija ugljičnog dioksida.....	27

Popis tablica

Tablica 1 Vrijednost prometa glavnih kompanija s BDP-om.....	13
Tablica 2 Globalna nejednakost telekomunikacijske infrastrukture i njezine uporabe.....	21